

**Základní škola a Mateřská škola Úterý,
okres Plzeň-sever, příspěvková organizace**

Úterý 16, 330 40 Úterý / tel. 373 312 216 / e-mail: zms_utory@iol.cz / web:zsmsutory.ic.cz

Minimální preventivní program

Obsah:

1. Úvod
2. Vytýčení sociálně patologických jevů
3. Cíl minimálního preventivního programu
4. Analýza současného stavu ve škole
5. Spolupráce s rodiči
6. Vzdělávání pedagogů
7. Metody práce
8. Jednorázové a další aktivity
9. Volnočasové aktivity
10. Řešení přestupků
11. Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi
12. Šikanování ve škole
13. Harmonogram programu proti šikaně
14. Závěr

1. Úvod

Drogy a jiné sociálně patologické jevy se dotýkají i děti, které navštěvují základní školu. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době školní docházky a poskytnout žákům potřebné informace formou, která je **přiměřená jejich věku**.

V tomto věku patří žáci k nejohroženější skupině, a proto i naše škola připravuje a realizuje komplexní program primární protidrogové prevence a prevence sociálně patologických jevů, a to i za pomoci různých subjektů.

2. Vytýčení sociálně patologických jevů

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti naší školy představuje aktivity v následujících oblastech prevence:

- drogové závislosti, alkoholismus, kouření
- šikanování, vandalismus a další formy násilného chování
- virtuální drogy (počítače, televize, video)
- záškoláctví
- xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus

3. Cíl minimálního preventivního programu

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům.

Cílem našeho programu je, aby se preventivní výchovně vzdělávací působení stalo **neoddělitelnou součástí výuky a života školy**.

Je nutné analyzovat jedince, konkrétní sociální situaci dítěte. Naše škola se věnuje dětem s vadami učení a chování a pomáhá jim k jejich kompenzaci, protože tuto skupinu chápeme jako velmi ohroženou. Nabízíme volnočasové aktivity a programy, kde se mohou uplatnit všechny děti.

Důraz je položen na informovanosti žáků v hodinách prvouky, přírodovědy, vlastivědy, českého jazyka a literatury.

4. Analýza současného stavu ve škole

K posouzení problematiky slouží dotazníky, které ukazují na informovanost žáků o sociálně patologických jevech, možný výskyt návykových látek na škole i mimo ní, vlastní názor na návykové látky a znalost možností pomoci.

O šikaně jsou žáci schopni mluvit a s pomocí učitelů se i bránit. Co se týká alkoholu a kouření, žáci vědí o možných následcích, ale dokud bude současný stav okolím tolerován, ani prevence nebude všemocná. Je nutné se žáky mluvit otevřeně, bez zastrašování.

Žáci se učí odpovídat „NE“.

5. Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou prostřednictvím třídních učitelů informováni o realizaci Minimálního preventivního programu na škole. Problémy spojené s drogami a dalšími sociálně patologickými jevy je třeba řešit ve vzájemné spolupráci. Rodiče jsou informováni o situaci na škole i o možnostech případné pomoci průběžně na třídních schůzkách. Nejlepším řešením by bylo větší zapojení rodičů do aktivit školy.

6. Vzdělávání pedagogů

Pedagogové se v rámci svých možností zúčastní aktivit zaměřených na protidrogovou prevenci a prevenci sociálně patologických jevů. Škola jim poskytuje nabídku programů seminářů a školení zabývajících se touto tematikou.

7. Metody práce

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova bude probíhat mezipředmětově.

Některé používané metody práce:

- výklad (informace)
- samostatná práce (slohové práce na určená témata, referáty, informace z tisku, internetu...)
- besedy, diskuse
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání
- párová, skupinová práce ve třídě

Na prvním stupni je v hodinách prvouky a přírodovědy hlavně kladen důraz na nebezpečí kouření a používání alkoholických nápojů. Děti jsou informovány o možném zneužívání léků a orientačně o jiných drogách. Spolupracujeme s Centrem protidrogové prevence.

Žáci se učí formou sociálních her obhajovat svůj názor, řešit konflikty ve třídě, trénovat způsob odmítání.

8. Jednorázové a další aktivity

Aktivity, které se opakují: např. Den dětí, sportovní den, olympiády, internetový kurz zdravého životního stylu, atd.

Probíhají a budou probíhat besedy s odborníky podle možností školy a momentální nabídky akcí.

Žáci musí vědět, kam se mohou obrátit se svými dotazy nebo kde získají potřebné informace. Mají možnost kdykoli prohodit svoje problémy se všemi učiteli.

9. Volnočasové aktivity

Žákům je nabízena každoročně řada zájmových kroužků a dalších již osvědčených mimoškolních aktivit.

10. Řešení přestupků

Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu týkajícího se sociálně patologických jevů, bude to klasifikováno jako hrubý přestupek, budou z toho vyvozeny patřičné sankce a budou navržena cílená opatření (viz Školní řád)

V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v nejnutnějším případě oznámení Policii ČR

11. Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

Oblast školství

- oblastní protidrogový koordinátor
- pedagogicko - psychologická poradna , speciálně pedagogické centrum
- vzdělávání pedagogů, kteří realizují preventivní aktivity ve škole, odborná práce s dětmi ohroženými sociálně patologickým vývojem

Oblast zdravotnictví

- dětský lékař
- spolupráce při realizaci protidrogové prevence

Oblast sociálních věcí

- sociální odbor, kurátoři

Policie ČR

- využití lektorských služeb policistů v oblasti sociálně patologických jevů

12. Šikanování ve škole

V prevenci proti šikanování a v postupech řešení šikanování postupuje škola podle Programu proti šikanování (viz příloha). Tento program slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy. Tento program je nedílnou součástí Primární prevence sociálně patologických jevů ve škole a Minimálního preventivního programu školy.

13. Harmonogram programu proti šikaně

1. Volnočasové aktivity žáků

Zapojení do kroužků na škole

2. Schránka důvěry (poštovní schránka)

Žákům by měla sloužit hlavně tehdy, kdy se dostanou do problémů v souvislosti s návykovými látkami nebo ostatními sociálně patologickými jevy

3. Seznámení žáků s MPP

- ve vyučovacích hodinách na začátku školního roku

4. Seznámení rodičů s MPP

- v rámci třídních schůzek

5. Zapojení do preventivního projektu Policie ČR

Zapojení žáků do projektu (celoročně) – projekt Ajax – dle nabídky Policie ČR

6. Prevence ochrany dětí a bezpečnosti mládeže

Ve spolupráci s Policií ČR se 1x za dva roky uskuteční beseda se všemi žáky.

7. Dotazníky

- zaměřeny hlavně na šikanu a protidrogovou prevenci v průběhu školní docházky

8. Besedy a aktivity

Tento bod bude plněn podle aktuálních nabídek a možností školy.

14. Závěr

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče a odborníci. V rámci minimálního preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence sociálně patologických jevů s výcvikem v sociálních dovednostech. Preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců. Bude mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění budou vidět smysluplnost své práce. Toto chceme dosáhnout dobrou a pravdivou informovaností, ochotou vyslechnout druhého a nalezením správné cesty v případě pomoci.

Projednáno a schváleno na pedagogické radě dne 30.8.2012, účinnost od 1.9.2012

V Úterý, dne 30.8.2012

Mgr. Vlastimil Brychta
ředitel školy

Program proti šikanování

Obsah

1. Předmět

2. Vymezení základních pojmů

- 2.1 Šikanování
- 2.2 Verbální šikana
- 2.3 Fyzická šikana
- 2.4 Smíšená šikana

3. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

- 3.1 Odpovědnost školy a ochraně zdraví žáků.
- 3.2 Odpovědnost pedagogického pracovníka

4. Prevence proti šikanování

- 4.1 Školní vzdělávací program
- 4.2 Systém dalšího vzdělávání školy
- 4.3 Školní řád
- 4.4 Spolupráce se specializovanými institucemi

5. Krizový plán a postupy řešení šikanování

- 5.1 Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy
- 5.2 Vyšetřování šikany
- 5.3 Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR
- 5.4 Postup rodičů při podezření na šikanování

Právní východiska

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, Č.j. 24 246/2008-6
- Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních Č. j.: 20 006/2007-51

1. Předmět

Tento Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Tento program je nedílnou součástí Primární prevence sociálně patologických jevů ve škole a Minimálního preventivního programu školy.

2. Vymezení základních pojmů

2.1 Šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Podoby šikanování jsou:

1. přímá podoba šikany:

- fyzické útoky v podobě bití,
- vydírání,
- loupeže,
- poškozování věcí,
- slovní útoky v podobě nadávek,
- pomluvy,
- vyhrožování,
- ponižování,
- sexuální obtěžování až zneužívání,
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.).

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení,
- ignorování žáka či žáků.

2.2 Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).

2.3 Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).

2.4 Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

3. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

3.1. Škola je odpovědná souladu s ustanovením § 29 zákona č. 5651/2004 Sb., školský zákon. Je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).

3.2. Pedagogický pracovník je odpovědný podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů). Bude-li znám případ šikanování a pedagogický pracovník nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, vystavuje se riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřežehnutí trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

4. Prevence proti šikanování

4.1. Základem prevence šikanování a násilí ve škole je Školní vzdělávací program, který podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky (a mezi žáky a učiteli) a usiluje o vytváření bezpečného prostředí školy.

4.2. Systém dalšího vzdělávání školy

- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v podpoře a upevňování zdravých třídních norem žáků jako prevenci šikanování
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování
- dále je to informování pedagogických pracovníků, rodičů i žáků o problematice šikanování.

4.3. Zapracování prevence proti šikanování do školního řádu a dodržování školního řádu.

4.4. Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany spolupracovat s institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),

5. Krizový plán a postupy řešení šikanování

5.1. Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

Postup pedagogického pracovníka

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.

4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
5. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák)
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů
4. Zajistí informování dotyčných rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
6. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
7. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
8. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
9. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
10. Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

5.2. Vyšetřování šikany

A. Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou):

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

B. Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

5.3. Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR

Při řešení případů šikany spolupracovat s institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění):

- Policie ČR.
- orgán sociálně právní ochrany dítěte

Projednáno a schváleno na pedagogické radě dne 30.8.2012, účinnost od 1.9.2012

V Úterý, dne 30.8.2012

Mgr. Vlastimil Brychta
ředitel školy